

18/23/06

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น
สังกัดกรุงเทพมหานคร : การวิจัยเชิงคุณภาพ

นางสาวลาวัลย์ ศิษย์สุทธีวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-583-824-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17049362

A STUDY OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT IN THE OUTSTANDING
ELEMENTARY SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF THE
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION : A QUALITATIVE RESEARCH

Miss Lawan Tansutthiwong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School

1994

ISBN 974-583-824-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น

สังกัดกรุงเทพมหานคร : การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดย

นางสาวลาวัณย์ ตันท์สุทธีวงศ์

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... "สมชาย ส. อัญญาพร" ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อัญญาพร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ)

..... สมจิต ธีวปรีชา กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมจิต ธีวปรีชา)

พิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียง แผ่นเดียว

ลาวัณย์ ตันต์สุทธีวงศ์ : การศึกษาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา
ดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร : การวิจัยเชิงคุณภาพ (A STUDY OF INSTRUCTIONAL
MANAGEMENT IN THE OUTSTANDING ELEMENTARY SCHOOL UNDER THE
JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION : A
QUALITATIVE RESEARCH) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ, 453 หน้า.
ISBN 974-583-824-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม การดำเนินงานการเรียน
การสอน ปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
กับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้โรงเรียนรุ่งสว่างเป็นโรงเรียนดีเด่น

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นตั้งอยู่ในชุมชนที่ชาวบ้านมีฐานะทาง
เศรษฐกิจค่อนข้างดี โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนมาโดยตลอด ชุมชนจึงให้การสนับสนุน
โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ในด้านการดำเนินงานการเรียนการสอน โรงเรียนได้เน้นความเป็น
เลิศทางวิชาการ มีการจัดอบรมการใช้หลักสูตร เทคนิคการสอน การใช้สื่อ วิธีการวัดและ
ประเมินผลแก่ครู รวมทั้งจัดเอกสารหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู และเอกสารทางวิชาการ
ให้ครูใช้อย่างเพียงพอ สนับสนุนให้ครูเตรียมการสอนและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน
มีการดำเนินการวัดและประเมินผลที่เป็นระบบ มีการนิเทศภายใน คูดูแล ติดตามผลการจัดการเรียน
การสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร พบว่าส่วนใหญ่ค่อนข้างดี ผู้บริหาร
และครูเป็นที่ยอมรับของนักเรียนและผู้ปกครอง ส่งผลให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการ
ดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน

สำหรับปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนดีเด่นพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีความขยันกระตือ
รือร้อนในการทำงาน และคอยติดตามดูแลการทำงานของครู ในขณะที่ผู้ปกครองจะให้การสนับสนุน
เรื่องงบประมาณเป็นจำนวนมาก ดูแลเอาใจใส่การเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และครู
เป็นผู้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ส่วนนักเรียนมีความเอาใจใส่ใน
การเรียน มีจุดมุ่งหมายในการเรียนการศึกษาต่อ นอกจากนี้การมาทำข่าวของสื่อมวลชน การมา
เยี่ยมชมโรงเรียนของบุคคลต่าง ๆ การให้การสนับสนุนจากผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร การนำ
โรงเรียนเข้าสู่ระบบการประกวดแข่งขัน ทำให้โรงเรียนต้องพัฒนาและเกิดการตรวจสอบอยู่
ตลอดเวลา เป็นปัจจัยทางอ้อมที่ทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนดีเด่น

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิติ วรพงษ์ ตันต์สุทธีวงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C440462 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD: INSTRUCTIONAL MANAGEMENT/ OUTSTANDING ELEMENTARY SCHOOL/
QUALITATIVE RESEARCH

LAWAN TANSUTTHIWONG : A STUDY OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT IN THE
OUTSTANDING ELEMENTARY SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF THE
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION : A QUALITATIVE RESEARCH.
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SOMPONG JITRADUB. 453 pp.
ISBN 974-583-824-1

The purposes of this research were to study 1) the environment, the instructional management and the interaction of personnel in this outstanding elementary school. 2) the factors of the quality of the instructional management that helped Roongsawang school become the outstanding school.

The findings were as follows :

This outstanding elementary school is located in an economically stable community and has close relationships with its community which has supported this school. The instructional : The aim of the school is focus on academic excellence. This school had provided in-service trainings on curriculum using, teaching technique, instructional media usage and evaluation methods for teachers. It also had provided curriculum documents, lesson plans, teacher's handbooks and documents for teachers. The teachers were encouraged to prepare the lesson plan and use media in teaching. The systematic evaluation, the internal supervision and follow-up to instruction were regularly organized. There was good interaction between the school personnel. The administrators and teachers were accepted from the community, parents and students, and they cooperated with school activities.

In addition, the investigation found out that the school administrator was encouraged to work and follow-up on teachers' works. The parents helped to take care and follow-up on the students learning regularly. Most of the budget was received from the parents. The teachers in this school were responsible in their work and had a good attitude toward their occupation. The students were interested in their learning and had an interest in continued learning. Also, the indirect conditions, the reporting of mass media, school visitation by others, the support from the administrators of Bangkok and bringing the school into a competitive system caused the school to improve and develop continuously.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิติ..... 75 ม. 6 ทนท. รุทจิรวงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... [ลายมือ]
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศึกษาศาสตร์สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัย ซึ่งได้กรุณาแนะ
แนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอ
กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร ประธาน
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ สมจิต ชิวปรีชา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย พร้อมทั้งนี้ขอกราบขอบพระคุณ
ศาสตราจารย์ สมน อมรวิวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช อาจารย์
สวัสดิ์ จงกล ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้คำแนะนำ ปรับปรุง แนวคำถามที่ใช้ในการวิจัย
อย่างดียิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ รวมทั้งขอขอบพระคุณ อาจารย์
ผ่องใส ศุภจรรยาภิษฐ์ อาจารย์ นฤมล ปราศญโยธิน และคุณวิไลรัตน์ วิริยะวิบูลย์กิจ ที่
ให้คำแนะนำต่าง ๆ และช่วยตรวจแก้ไขการเขียนรายงานในเบื้องต้น และขอขอบคุณ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัย เป็นเงิน
3,100 บาท

งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหาได้ก็เพราะชาวบ้านรุ่งสว่าง ผู้บริหาร
คณะครู อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองโรงเรียนรุ่งสว่าง ที่ให้ความร่วมมือในการให้
ข้อมูลต่าง ๆ จนทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ
ที่นี้ด้วยเช่นกัน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการ
ศึกษาของผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อน เพื่อนครู พี่น้องทุกคนที่ได้ให้ความ
ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ค
สารบัญแผนภูมิ	ค
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
คำถามในการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
ข้อตกลงเบื้องต้น	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ลักษณะโรงเรียนที่ดี	14
การจัดการเรียนการสอน	17
ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน	19
การบริหารวิชาการ	20
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	21
การวางแผน	22
การนำหลักสูตรไปใช้	24
การนิเทศ	29
การจัดครูเข้าสอน	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

กำหนดการสอน	33
การจัดชั้นเรียน	36
การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	38
กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน	43
การใช้สื่อการเรียนการสอนและการบริการสื่อการสอนแก่ครู	49
การวัดและประเมินผล	52
การสอนซ่อมเสริม	60
กิจกรรมเสริมหลักสูตร	63
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	71
ลักษณะผู้บริหารที่ดี	73
ทฤษฎีการบริหารงาน	76
รูปแบบการบริหาร	83
ลักษณะครูที่ดี	85
คุณลักษณะของครู	87
ลักษณะเด็กเก่ง	90
องค์ประกอบทางครอบครัวที่มีผลต่อการศึกษาของนักเรียน ..	96
บทบาทของผู้ปกครองในด้านการศึกษา	100
ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน	103
การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร	106
เกณฑ์การประเมินโรงเรียนดีเด่น	117
การวิจัยเชิงคุณภาพ	142
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	148
3 วิธีดำเนินการวิจัย	154
การศึกษาเอกสาร ตำรา และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ...	154
การเลือกประชากรและผู้ให้ข้อมูล	154

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

	การสร้างและเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	155
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	157
	การวิเคราะห์ข้อมูล	160
	การเสนอข้อมูล	160
4	ชุมชน โรงเรียน การดำเนินงานการเรียนการสอน และ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน	162
	สภาพทั่วไปของชุมชน	162
	ประวัติและพัฒนาการของโรงเรียน	168
	การบริหารงานการเรียนการสอน	181
	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน	260
5	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการเรียนการสอนที่ทำให้โรงเรียน เป็นโรงเรียนดีเด่น	278
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน	278
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครู	281
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน	291
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง	309
6	วิเคราะห์และอภิปรายผล	324
	วิเคราะห์	324
	อภิปรายผลการวิจัย	356
7	สรุปและข้อเสนอแนะ	374
	สรุป	374
	ข้อเสนอแนะ	378

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
รายการอ้างอิง	383
ภาคผนวก	399
ภาคผนวก ก	400
ภาคผนวก ข	402
ภาคผนวก ค	404
ภาคผนวก ง	412
ภาคผนวก จ	415
ภาคผนวก ฉ	420
ภาคผนวก ช	423
ภาคผนวก ซ	447
ประวัติผู้เขียน	453

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนนักเรียน	177
2	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ในปีการศึกษา 2534-2535	292
3	จำนวนนักเรียนสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียนในปีการศึกษา 2533- 2535	294
4	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนรุ่งสว่างที่ค้นพบ กับลักษณะผู้บริหารที่ดีตามหลักของลักษณะผู้บริหารที่ดี	360

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	รูปแบบโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร .	109
2	โครงสร้างส่วนราชการของสำนักการศึกษา	113
3	โครงสร้างส่วนราชการของสำนักงานเขต	115
4	โครงสร้างส่วนราชการของงานศึกษาธิการ	116
5	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย	161
6	การบริหารโรงเรียน	182